

szegedi ünnepi hetek

Görgey Gábor Mikszáth különös házassága. Kétszemélyes játék a tanács-háza udvarán ma, szombaton és holnap, vasárnap, fél 9-kor.

Puccini: Tosca. Előadás a Dóm téren, holnap, vasárnap este, fél 9-kor.

Balogh Péter grafikusművész emlékkiállítás a Sajtóház művészklubjában — augusztus 20-ig.

XXV. Szegedi Nyári Tárlat a Móra Ferenc Múzeum Képtárában — szeptember 21-ig.

Orosz János festőművész grafikái a Bartók művelődési központban — augusztus 20-ig.

Pataki Ferenc festőművész grafikái a Bartók művelődési központban — augusztus 20-ig.

Szent-Györgyi Albert Szegeden. Dokumentumkiállítás az egyetem központi épületében — augusztus 20-ig.

Liszt Ferenc-emlékkiállítások: a Somogyi Könyvtárban és a Herman kollégiumban.

A Móra Ferenc Múzeum állandó kiállításai: Móra-emlékszoba; Lucs-képgyűjtemény; Csongrád megyei parasztbútorok és viseletek.

Szeged múltja, jelene és jövője. Várostitörténeti kiállítás a Szegedi Várban.

Kass János-gyűjtemény (Vár u. 7.).

Fotográfiák Szegedről, szegedieknek. Kiállítás a Fekete-házban, Somogyi u. 13.

Buday György-életműkiállítás a Fekete-házban.

Utazó Scarpia

Miller Lajos külföldi fellépéseiről, első Toscájának szegedi összefüggéseiről

Kapóra jön a feltámadó szél. Rendező sem komponálhatna hatásosabb jelenetet: láthatatlan kezek kapják fel, lobogtatják Scarpia hosszú zöld palástját. A gonosz rendőrfőnök köpenyében Miller Lajos...

— ...és nem folytathatom úgy: a Magyar Állami Operaház művésze.

— Valóban, nem tartozom már az Operaház kötelekébe. Egyeztetési, szakmai, gondoljaim támadtak. Tíz éve járok külföldre, ott már jóval előre kész a programom, itthon még azt sem tudják, mi lesz a jövő héten. Megjegyzem, nem állok egyedül ezzel, csak éppen én merem először lépni. Most új helyzet alakul, Boldogán megyek vissza is, ha hívnak, ha szükség van rám. Ha nem, legfeljebb beigazolódik: jól tettem. Három-négy évre kész külföldi szerződések várnak.

— Hol fog dolgozni

— Nem szerződtem társulathoz, hiszen akkor csöbörből vödörbe kerülnek. Mindenütt a világon jellemző: utazó művész kevésbé képes kötelezettségeinek eleget tenni, s fordítva; kevesebbet utazik, aki valamely operaház tagja. Orosz nyelvű Anyegin-felvételre utazom Párizsba, Monte Carlóban a Falstaff Fordját énekelem, Montrealban pedig, életemben először, Jágó jelmezében lépek színpadra.

— Vidékre is jönne?

— Nincs vidék vagy főváros, számomra egy dolog létezik csupán, az opera. Egyébként külföldi szerepléseimet is megválogatom. Az elmúlt szezomban például a Milánói Scalában adtam koncertet, Rómában Verdi Álarcosbájlját és Gluck Iphigeneiáját, Párizsban egy modern operát énekeltem. Ámszterdamban holland fesztiválon vettem részt. Sokfelé jártam a világon, a Covent Garden és a Metropolitan kivételével, mondhatom, a jelentős operaházak mindegyikébe meghívtak már.

— Nehezebb „odakint”?

— Más az elvárás, a fizetési légkör. Mindent elcsöpör a szakmai profizmus. Egyszer életében mindenkit meghallgatnak, így abból, hogy valaki fellépett, mondjuk a Scalában, nem lehet messzemenő következtetéseket levonni a művészetéről. A későbbiekben a menedzselés is sok múlik, ám először bizonyítani kell.

— Önnek hogyan sikerült „betörni”?

— Mindig is mániákus versenyzőtípus voltam. Spor-

A szabadtéri nézőterén, még civilben

tolónak készültem, de közbejött egy sérülés. Mikor énekes lettem, sok külföldi versenyre neveztem be.

— Egyszerűen hangzik. De hogyan lett énekes?

— Ismerősöm figyelt fel, mikor egy kiránduláson dudorásztam. Az ő tanácsára jelentkeztem a Zeneművészeti Főiskolára. Ötszázunkat hallgattak meg, heten kezdhették el a tanulmányokat. Kemény küzdelem következett, majd mikor megszereztem az operanékesi és művésztanári diplomát, nagy bizonytalanság: bekerülök-e az Operába. Aztán csodálatos tizenvalahány évet töltöttem ott, a bariton-irodalom legszebb szerepeit énekeltem. Az az igazság, nehézzé lett volna már fokozni, vagy újat produkálni. Nagyjából ekkor jöttem el onnan.

— Sokat utazik. Mit szól a családja?

— Az elmúlt évben 180 napot töltöttem külföldön.

— Feleségem és fiam elkísértek NDK-beli vendégszerelésekre, viszem őket magammal, ahová csak lehet. A fiam most is itt van velém Szegeden.

— Scarpia, gondolom, régóta ismeri...

— Első találkozásom a szereppel éppen Oberfrank Géza nevéhez fűződik, évekel ezelőtt az Operaházban. Véleményem szerint veszteség érte az Operát az ő távozásával. Visszatérve Scar-

piához, igazán szeretem, rengetegszer énekeltem már. Szinte túl sokszor is... A lehetőség, hogy itt, a dóm színpadán alakíthatom, felvillanyozott.

— Nem zavarja a hatalmas nézőtér?

— Amerikában még nagyobbak is vannak. Persze ne mondja senki, hogy ekkora tömeggel igazi kontaktust lehet kialakítani. Ez legfeljebb 30–40 személyes kamaraszínpadon lehetséges. Ha az ember jól produkál, úgy is érzi, hogy magával ragadja a közönséget. Inkább a nézőnek jelenthet problémát, nyújt-e élményt az előadás az ötvenedik sorból.

— Nézőként mikor járt utoljára operában?

— Bevallom, régen. Ha vendégművész jön, igyekszem meghallgatni, de ma már a videó világát éljük. Feleségemmel — ő is operanékes — otthon vagy 130, a világ legjobb operistáival készült felvétel közül válogathatunk

— Végül: nem bánta meg, hogy sportolóból énekes lett?

— A sport csak annyival „tisztább” műfaj, hogy másodperccel és centiméterrel mérhető. Az pedig, kit milyen énekesnek tartanak, teljesen szubjektív. A sportban, ha valaki első a világranglistán, biztos, hogy a legjobb — jöhetett akár a legkisebb faluból is.

Varju Erika

Négyen vannak, s bizony nemcsak az jellemzi őket, hogy mindannyian a Szegedi Nemzeti Színház operistái — hanem, hogy... de menjünk sorjában:

— Változatlan örömmel énekelek kis szerepeket is — mondja a „korelnök”, Juhász József. — Spolettát húsz éve játszottam először, éppen amikor Szegedre kerültem. Addig csak Cavaradossival volt dolgom... Hogy most sem kell különösebben sajnálkoznom vagy izgulnom e feladatra gondolva, jelentős részben annak is köszönhető: egy igazán nagyszerű stáb találkozott az idején Dóm téri Toscán. És ami még külön az én szerepemet illeti, mivel Spoletta az operában tudvalevőleg kiegészítő jellegű figura, hiszen Scarpiaival „keveri” a dolgokat, már csak dramaturgiai feladata miatt sem mindegy, hogyan oldja meg az ember. Kedvvel, örömmel állok neki, szóval csak reménykedni tudok...

— Amit én játszom, nem igazán énekesi, inkább „spiler” szerep — veszi át

A szobordoktor

A szabadtéri játékok, a nyári fesztivál ünnepe városunknak és ünnep a város polgárainak. A város gondnokai a nyitásra minden évben szorgosan készülnek, s meglepnek mindig bennünket egy-egy kis aprósággal. Szeged takarítása, zászlódíszbe öltöztetése a Dankó Pista szobor hegedűnyakának pótlása visszatérő feladatuk.

Látván az ünnepi játékok előtti készülődést, vesszük csak észre, az előző év óta honnan hiányzott egy-egy pad, kerítésdarab, hol csonkult, pusztult el városunk egy-egy hozzánk tartozó darabja. A napokban nézelődve, engem is öröm érz. Diákkorom emlékezte óta hiányzott a Fadrusz János által 1905-ben készített Tisza Lajos szoborkompozíció mellékalakjainak (melyeket Rolinger Gaál Rezső faragott) egyik-másik keze és alkarja, most „meggyógyult”. Az idő vagy a vandalizmus kezdte ki. Külön öröm volt számomra, hogy a Tömörkény művészeti szakközépiskolában végzett Osgyányi Vilmos reparálta meg. A „véletlen” találkozás idejét kihasználva beszélgettünk a lassan két évtizede történekről, a közös alma materünkben töltött napokról. A filmrendezővé, íróvá, textiltervezővé, szobrászművészé lett közös ismerőseinkről. A szoborcsoport mellékalakjainak restaurálása kapcsán természetesen szó esett a restaurátorról, és munkájáról is.

Osgyányi Vilmos szegedi születésű, szülei most is itt laknak. Feleségének, Végshő Klárának, most volt kiállítás a Paletta Galériában. A szegedi kötődés egyértelmű, 1969-ben vették föl a Képző- és Iparművészeti Főiskolára, a kőszobrász-restaurátor szakra. Mesterei az első két évben Pátzay Pál, aki a mintázás tudományára tanította, a következő három évben Szakál Ernő Európa-díjas restaurátor. A főiskolai évek után az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség lett kenyéradó gazdája. Gyönyörű feladatokat bíztak rá: a budavári palota szobrait, a pécsi feltárásokat, az Aranyos Mária kápolna festett kőszobrait, a Pilisszentkeresztben talált, a merániai Gertrudis királynő szarkofágja töredékeinek rekonstrukcióját, A sárospataki Vörös-torony kövei, az ottani reneszánsz kőtár tervezése és kivitelezése szintén a nevéhez fűződik.

Keveset tudunk a szoborrestaurátorok mindennapi

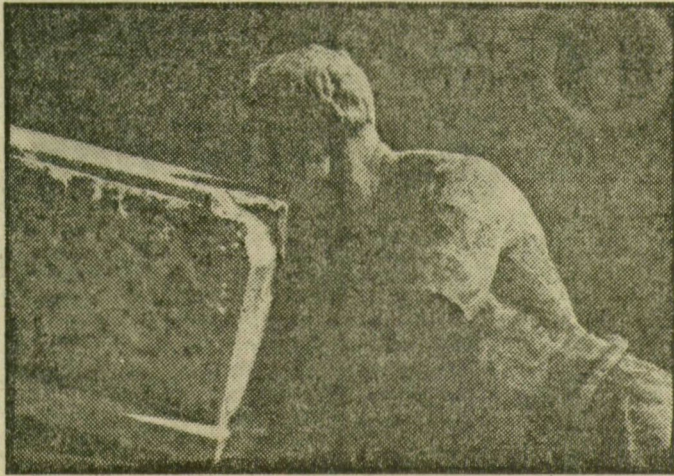
munkájáról. Így néhány érdekes. A főiskolán a biztos és tökéletes mintázás, „szoborcsinálás” mellé művészettörténeti ismereteket, ikonográfiai tudást kellett szerezni. Elmélyült jártasságra kell, hogy legyen kémia-ból, fizikából, anyagtanból, és a manuális képességek mellett az öskortól a közelmúltig kell ismerni a szobrászat történetét. Csak így, ezek birtokában lehet „belehelyezkedni” abba a körbe, amelyben a restauráló szobor készül. Nemzetközi törvény, a „Velencei Charta” előírja, milyen kiegészítésekkel, milyen technikával konzerváljanak, restauráljanak.

Európát járva óhatatlanul is össze szoktam hasonlítani a közélebbi-távolabbi szomszédaink műemlékvédelmét. Így természetesen felmerül a kérdés, hogy ma Magyarországon van-e elegendő pénz és akarat rá. Mint beszélgetésünkben kiderült, igen. Az állam és az egyház jó kapcsolatai alapján méltóképpen őrizzük és

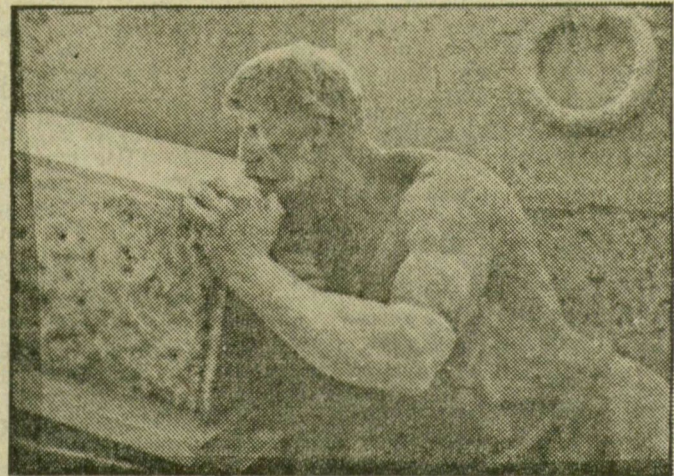
újítjuk fel értékeinket. De... a szervezettség hiányzik. Példa erre, hogy Magyarországon a korszerű technikát igénylő röntgen és lézervizsgálatokat a Kriminálisztikai Intézet végzi. A különböző kémiai, fizikai problémákkal tudományos intézetek munkatársait kell megkeresni a restaurátorok. Tudunk jó néhány országot, ahol az ilyen munkára szervezett tudományos felszereléssel és felkészültséggel rendelkező csapatok állnak rendelkezésre. A jövő útja ez.

Városunk szobrait, parkjait, épületeit védeni kell, hogy unokáink is láthassák. Ehhez pénz kell, és nagy odafigyelés. A szobrok, épületek helyes vízelvezetési csatornáinak, járatainak kiépítése, tisztán tartása, folyamatos karbantartása kevesebb energiát igényel, kevesebb költséges, mint az elhanyagolt műemlékek pótlása. Így városunk nemesek szép volt — hanem szép is marad.

Czakó János

Ilyen volt a Tisza Lajos szoborkompozíció mellékalakja...

Schmidt Andrea felvétele

...és ilyen lett Osgyányi Vilmos munkája nyomán

Spoletta és a többiek

a szót Kenessey Gábor. — A sekrestyét alakítani különösen hasznos lesz, éppen azért, ami miatt minden ilyen jellegű feladatot nagyon szeretek: hozzám jöjjenek ahhoz a biztonsághoz, hogy bármit meg merjen csinálni, próbálni az ember. Az így megnyíló variációs tér kiváló játékelőzetéseket terem. Egyébként én is reménykedem: nem csekély mértékben abban, hogy az idején Toscája jó izelítő, kedvesenélő lesz a közönségnek, az oly régen várt nagyszínház most már közelinek mondható operaelőadásaira. Juhász Jóskaival meg játszotunk a régi nagyszínházban, jól emlékszünk minden különbségre — no, még az időközben eltelt nyolc esztendőre is... Ha a jövőre kezdődő évadban már két operabérlet lehetne ismét, mint valaha volt — ezt a Toscát is visszaigazolná...

— Angelotti, Róma volt kormányzója az opera cse-

lekménye szempontjából, tudjuk, középponti figura — vallja Szakály Péter. — Tisztában vagyok vele, énekelésben természetesen nem az. Amivel dramaturgiailag igen, jócskán dolgom lesz az is, hogy az énekelnivalóba is drámai erőt vigyek. Muszáj megpróbálni, egyszerűen elkerülhetetlen. Békés András rendezése nem a színpadon csúszó-mászó embernek ábrázolja csupán Angelottit, hanem képessé teszi arra is, hogy tartással rendelkező lényként kerüljön a legvégén elének. Ezt a kétféle állapotot kell láttatnom; a koncepciókhoz való örök alkalmazkodó képességen túl amolyan kapacitáspróbátélt is jelent mindez. Ilyesmire az ember csak jóféle izgalommal készülhet!

— Hét éve vagyok Szegeden, s ez az első alkalom, hogy szóhoz juthatok a szabadtérin — lelkesedik Egri László. — Külön nagy boldogságom, hogy egy színpadon lehetek Miller

Lajossal, B. Nagy Jánossal, Dénes Zsuzsával. Miller Lajos egyébként is régóta a példaképem... Sciarrone, a csendő alakja is, persze inkább színész, mint énekesi feladatokat ró rám a megformálásban, hiszen ő az, aki végig szinte csak reagál, különböző gesztusokkal, nagyon rövid megnyilatkozásokkal vesz részt az események alakulásában — viszont én már magától a fellépés lehetőségétől, gondolom, érthetően, enyhén mámoros vagyok... Azt meg külön ki kell jelenítenem kollégáim nevében is, milyen nagyszerű érzés a rendkívül jó hangulatú próbákon résztvenni. Az, hogy a Budapesti érkeztől neves vendégművészek barátságosak, kedvesek, szerények — nekünk sem akármennyit jelent!

Ők négyen, vagyis a szegedi „Tosca-különítmény” tagjai, tehát abban is megegyeznek, hogy készülnek, bizakodnak — s, hogy rájuk kicsit másként is figyel majd az előadás a nagyjérdemű.

D. L.